

A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG ANYAGÁRAMAINAK MEGOSZTÁSA A HOZZÁADOTT ÉRTÉK ALAPJÁN

Dr. Pongrácz Éva
Oului Egyetem, Finnország

XV. LCA Konferencia
“Körforgásban a fenntarthatóságért”

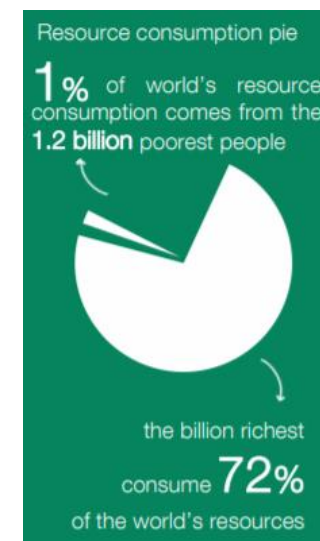
■ Az erőforrások és nyersanyagok iránti kereslet tarthatatlan ütemben növekszik

- 2050-re az elsődleges anyagok világfogyasztása várhatóan megduplázódik
- Eközben a fémek kevesebb mint 1/3 hasznosítjuk újra több mint 50%-ban
- A legtöbb speciális fém újrahasznosítási aránya kevesebb mint 1%
- Eközben a bolygó 9 ökológiai határából 4-et már túlléptünk
- Rendszeresen már augusztusban elfogyasztjuk a világ fenntarthatóan rendelkezésre álló éves költségvetését

■ Ugyanakkor az erőforrások elosztása, rendelkezésre állása és felhasználása terén nagy az egyenlőtlenség

- A fejlett gazdaságok 1 főre eső erőforrás felhasználása 10x az alacsony jövedelmű országokhoz képest
- A világ legszegényebbjei, a lakosság kb 15% az erőforrásai 1%-át használja
- Eközben a leggazagabbak, a felső 12% az erőforrások 72%-át élvezzi

Ref: [1]

Az ENSZ A 2030-as fenntartható fejlődési keretrendszer

Ref: [2]

12. CÉL: FENNTARTHATÓ FOGYASZTÁSI ÉS TERMELÉSI MINTÁK KIALAKÍTÁSA

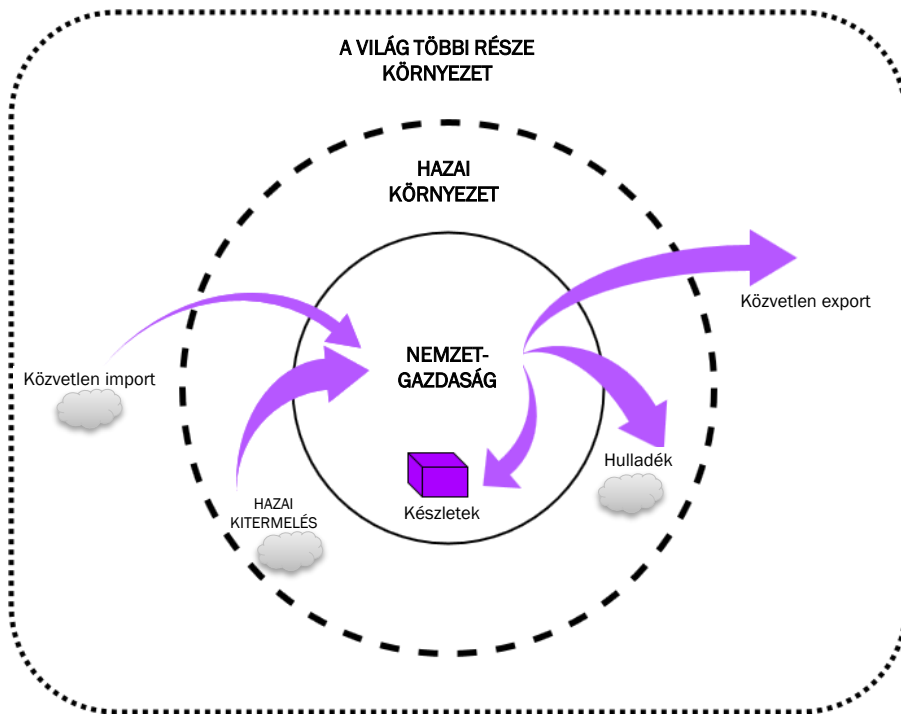
12.2: 2030-ig el kell érni a természeti erőforrások fenntartható fogyasztását és hatékony használatát

Mutatók:

12.2.1 Anyaglábnym (material footprint - MF), MF/fő, MF/GDP – bruttó hazai termék

12.2.2 Belföldi anyagfogyasztás (domestic material consumption – DMC), DMC/fő, DMC/GDP

AZ EGÉSZ GAZDASÁGRA KITERJEDŐ ANYAGÁRAMLÁS-ELEMZÉS (EW-MFA): BEÁRAMLÁSOK ÉS KIÁRAMLÁSOK

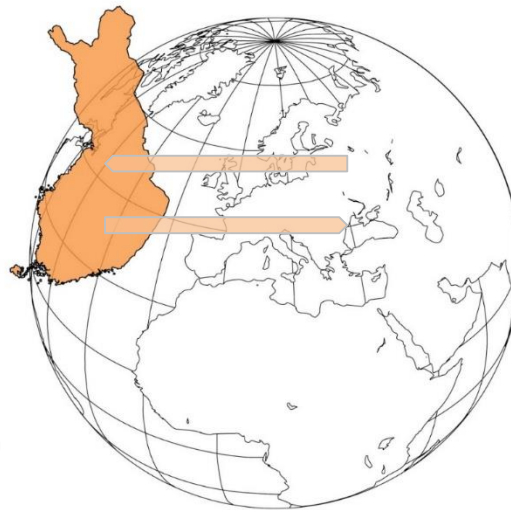
■ Beáramlások:

- Az ország természeti erőforrás-készleteiből kivont nyersanyagok, az úgynevezett hazai kitermelés
- Olyan anyagok, amelyeket külföldi természeti erőforrásokból nyernek ki, és nyersanyagok, félkész anyagok vagy feldolgozott áruk formájában importálnak, az úgynevezett közvetlen import

■ Kiáramlások:

- Készletek amik felhalmozódnak a gazdaságban, pl. épületek, utak, hidak, tartós és féltartós áruk, pl. autók, ipari vagy háztartási gépek, amik a nyersanyagokat ideiglenes "tárolják"
  - Ezek előbb utóbb visszatérnek a környezetbe bontási hulladék, elhasznált járművek, elektronikus hulladék, háztartási hulladék stb. formájában
- A termelési és fogyasztási tevékenységekben való felhasználást követően az anyagok hulladék és szennyezés formájában visszatérnek a környezetbe
- Export külföldre, a feldolgozott árukban lévő nyersanyagok, félkész anyagok és anyagok formájában történő közvetlen exportként hagyják el a gazdaságot

HAZAI ANYAGFOGYASZTÁS (DOMESTIC MATERIAL CONSUMPTION – DMC)

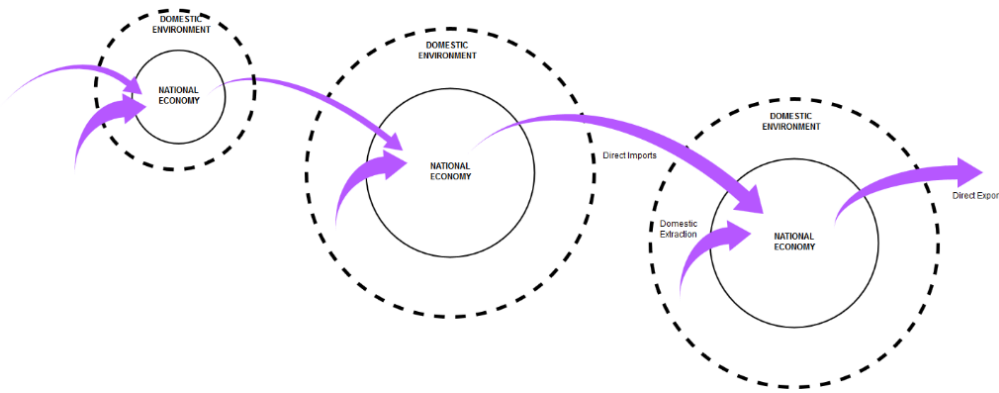

- A DMC egy EW-MFA-mutató, amelyet a belföldön fogyasztott anyagokkal kapcsolatos potenciális hatás helyettesítőjeként használnak
- A DMC a hazai gazdasági rendszer fogyasztási tevékenysége során fizikailag felhasznált anyagok tömegét (súlyát) méri
- DMC egyenlő a felhasznált belföldi kitermeléssel és a behozatal mínusz export

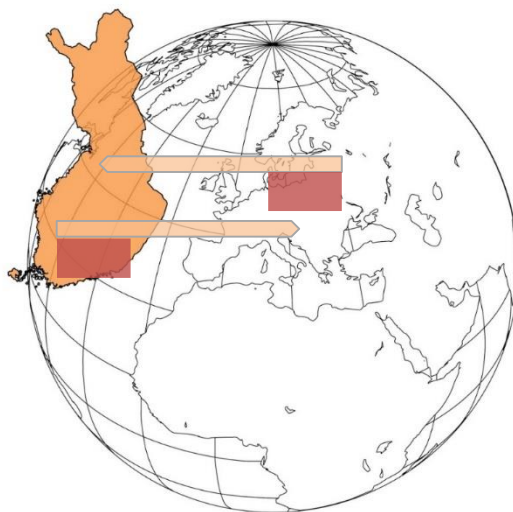
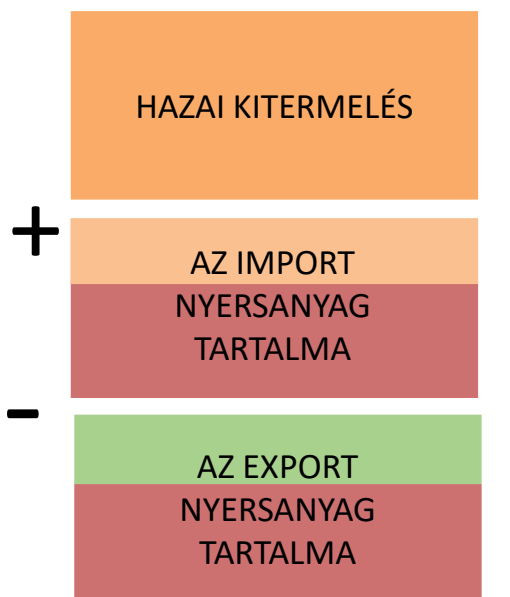
NYERSANYAG FOGYASZTÁS

RAW MATERIAL CONSUMPTION (RMC)

- Az értékláncok egyre globálisabbak
- A nyersanyagfogyasztás (RMC) szintén felhasznált anyagokhoz kapcsolódó potenciális környezeti hatások helyettesítőjeként használnak
- Az RMC-ben azonban a belföldi kitermelés, az import és az export nyersanyag-szempontról kerül elszámolásra (az úgynevezett "nyersanyag-egyenérték")
- A kereskedelmi termékek termelési-értékesítési láncban feljebb lévő nyersanyagainak becsléséhez gyakran alkalmaznak LCA-t vagy input output analízist (IOA)

NYERSANYAG FOGYASZTÁS

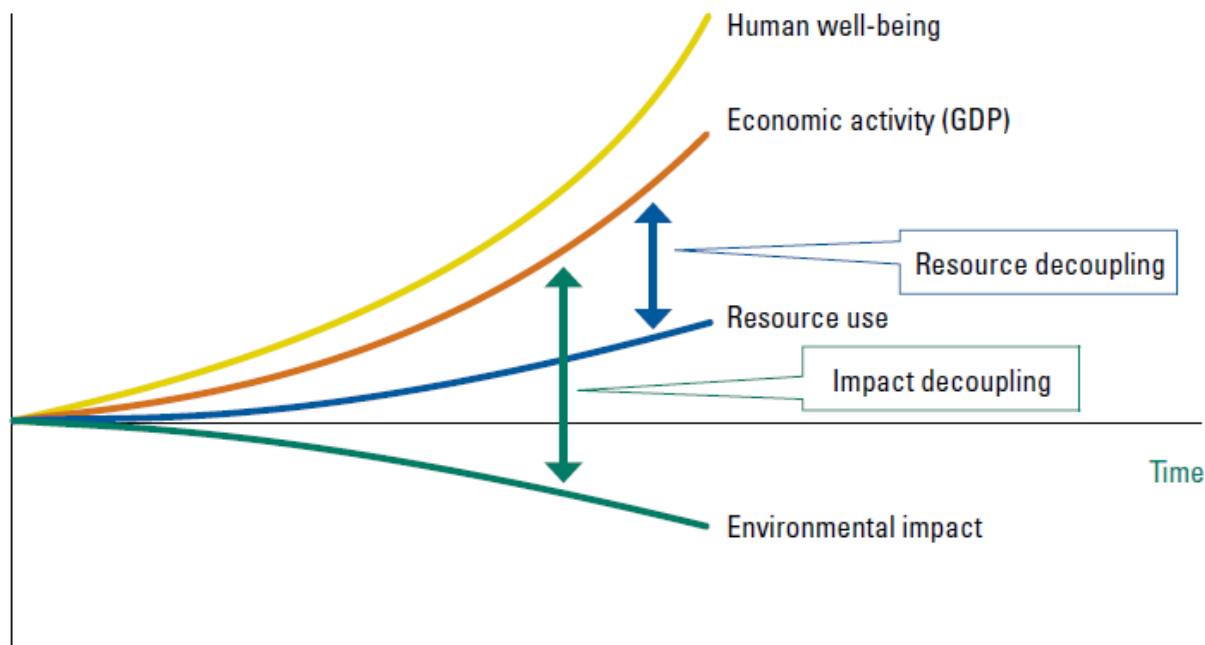

- Meg kell említeni, hogy a nyersanyag fogyasztás indikátorban a belföldi kitermelés, az import és az export mind nyersanyagként vannak elszámolva
- A kereskedelmi termékek előállításához szükséges nyersanyag mennyiségének becslése modelleken alapul, ezért némi bizonytalanságot von maga után

NYERSANYAG FOGYASZTÁS
(Raw Material Consumption - RMC)

avagy
ANYAGI LÁBNYOM
(Material Footprint -MF)

ERŐFORRÁS-SZÉTVÁLASZTÁS ÉS HATÁS-FÜGGETLENÍTÉS

Ref.: [3]

A hatás-függetlenítés arra utal, hogy a gazdasági teljesítmény növekszik, viszont a negatív környezeti hatások csökkennek (például a bányászatból eredő vízszennyezés, a hulladékok, termelésből származó kibocsátások, a közlekedés CO₂-kibocsátás)

- Az erőforrások termeléstől való függetlenítése azt jelenti, hogy csökkenteni kell az (elsődleges) erőforrások felhasználásának arányát gazdasági tevékenység egységként = dematerializáció
- Ez azt jelenti, hogy ugyanaz a gazdasági teljesítmény kevesebb anyag, energia, víz és energia felhasználásával elérhető
- Az erőforrás-szétválasztás az erőforrások felhasználásának hatékonyságának növekedéséhez vezet

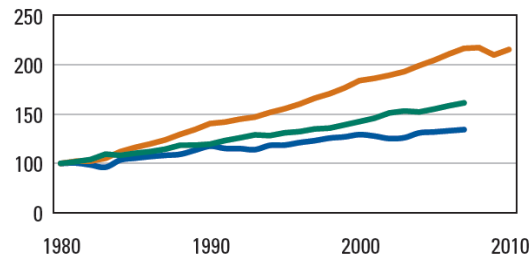

HALADUNK-E A FÜGGETLENÍTÉS IRÁNYÁBA?

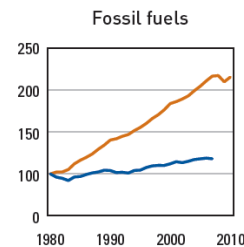
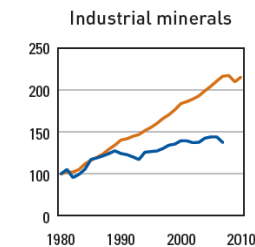
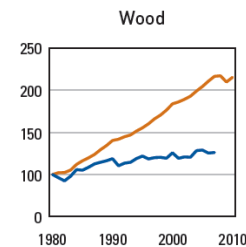
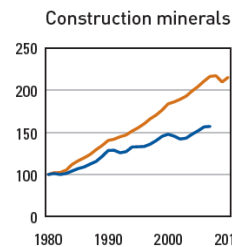
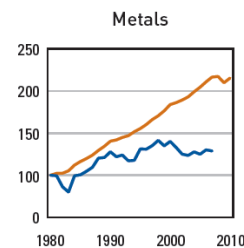
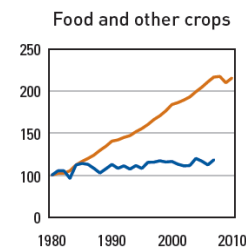

- Bár a DMC 1980 óta folyamatosan növekszik az OECD-országokban a hazai anyagtermelőkenység (GDP/DMC) javult, és az anyagfogyasztás relatív értelemben levált a gazdasági növekedéstől
- Ha a hazai anyagtermelőkenységet GDP/DMC-ként mérik, úgy tűnik, hogy az OECD-országok sikerült haladni a relatív függetlenítés irányába

Indexed
1980=100

● GDP
● Material productivity (GDP/DMC)
● Material consumption (DMC)

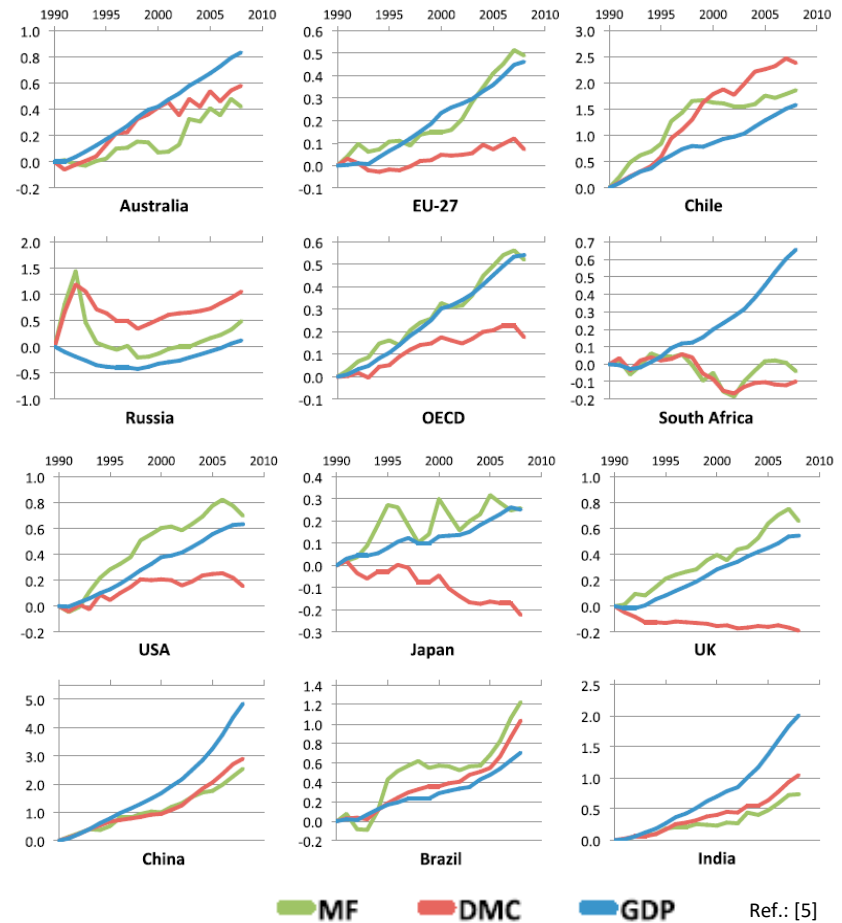

Ref.: [4]

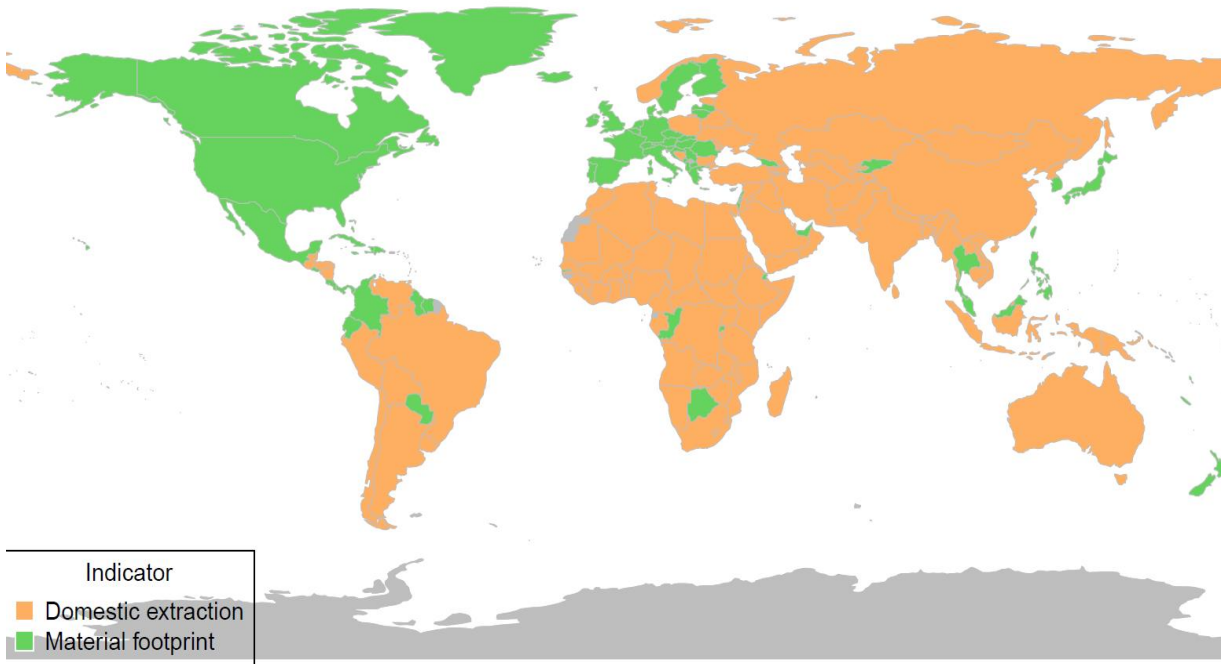
A FÜGGETLENÍTÉS CÁFOLÁSA (WIEDMANN KUTATÁS)

- A kutatás célja az erőforrás-termelékenység újradefiniálása volt a GDP/RMC alapján, és összehasonlítása a hagyományos GDP/DMC mutatóval, hogy felmérje az megfelel-e mint az erőforrás-termelékenység indikátora
- Nyilvánvalóvá vált a fejlett gazdaságok erőforrás-igényes gyártásának kiszervezési folyamata
- Az EU-27, az OECD, az Egyesült Államok, Japán és az Egyesült Királyság gazdaságilag gyorsabban növekedtek, mint a DMC, ami a GDP/DMC erőforrás-termelékenység jelentős növekedéséhez vezetett
- Az RMC azonban minden esetben lépést tartott a GDP növekedésével, és a GDP/RMC-ként mérve egyáltalán nem figyeltek meg javulást az erőforrás-termelékenységben
- Ez azt jelenti, hogy az elmúlt két évtizedben nem történt függetlenítés a fejlett országok e csoportja számára
- Ebből az a következtetés vonható le, hogy az erőforrás-termelékenység DMC-n alapuló mértéke nem tárja fel az erőforrás-függőség és a teherátcsoportosítás valódi mértékét

ANYAGLÁBNYOM vs HAZAI EXTRAKCIÓ

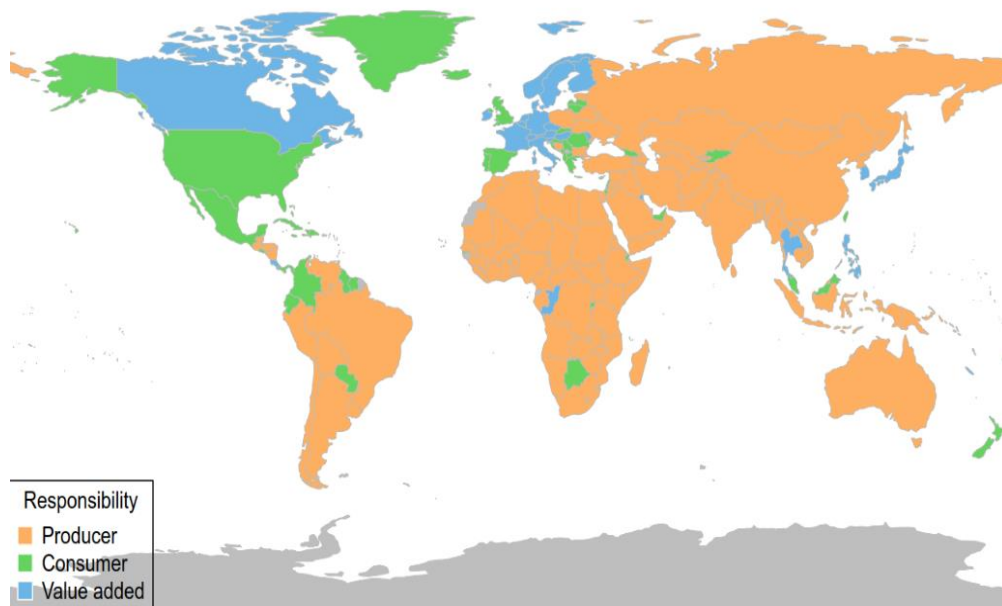

- A hazai kitermelés nagyobb környezeti nyomást gyakorol a nyersanyag-kitermelő és exportáló államokra
- Ugyanakkor az anyaglábnyom magasabb a magas jövedelmű gazdaságokban, ahol a fogyasztás szintje magasabb
- Latin-Amerika, Afrika, a Közel-Kelet, Ázsia és a Csendes-óceán nettó elsődleges nyersanyag-szolgáltatók
  - A narancsszinű világrészben a hazai kitermelés nagyobb
- Az EU és Észak-Amerika nettó nyersanyag-importőrök
  - A zöld világrészt a magasabb anyaglábnyom jellemzi

HOZZÁADOTT ÉRTÉK A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGBAN

- A körforgásos gazdaság az érték megtartásról szól
- Nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy értéket teremtsünk a hulladékból, de ez nem csak az újrahasznosításról szól

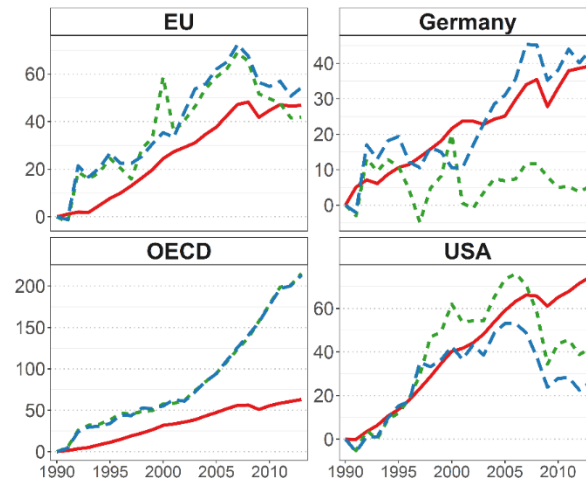
Ref.: [6]

- A **hozzáadott értéken alapuló felelősség**, egy új megközelítés amit felterjesztettünk
- Ez a mutató a nemzetközi ellátási lánc mentén fellépő környezeti hatásokat a résztvevő szektorok és országok által létrehozott hozzáadott érték aránya szerint osztja el
- Megmutattuk, hogy egyes ágazatok és országok (kékkel jelölve) jelentősen nagyobb felelősséggel tartoznak a globális értékláncokban történő környezeti hatásokért
- Ez új perspektívát ad ahhoz hogyan kellene az enyhítési költségeket igazságosan felosztani nemzetek, vállalatok és fogyasztók között

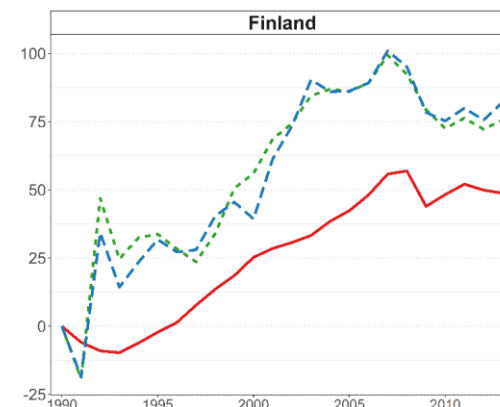
KUTATÁSUNK EREDMÉNYE

- Bebizonyítottuk, hogy egyes országok és szektorok számára a hozzáadottérték-részesedés elosztási elvként történő alkalmazása jelentősen növelheti vagy csökkentheti a teljes környezeti felelősséget, összehasonlítva a fogyasztói vagy jövedelem-felelőség megközelítésével
- Növekedés figyelhető meg olyan országokban, mint Németország és a szolgáltató szektorban
- Ugyanakkor csökkenés tapasztalható például az Egyesült Államokban vagy az élelmiszeriparban
- Ez tényt figyelembe kellene venni az ökológiai közgazdaságtanban és a politikai ökológiában, amikor a gazdasági nyereség és a környezeti terhek megoszlásáról beszélünk a jelenlegi globalizált gazdasági rendszerben

— GDP — Consumer — Value added

— GDP — Consumer — Value added

Ref.: [6]

- Az anyagi termelékenység látszólag javult a fejlett országokban
  - Jobb erőforrás-felhasználás és energiahatékonyság, valamint a gazdaságok átállása a termékről a szolgáltatásokra
- Valójában az érett gazdaságok egyre inkább kiszervezik az erőforrás-igényes gyártási folyamatokat
  - Ez azt jelenti, hogy mi az EU-ban mások rovására lettünk egyre "zöldebbek"
- Globális szinten azonban az erőforrás-kereslet tarthatatlan ütemben növekszik
  - 2030-ra hárommilliárd új középosztálybeli fogyasztó lép be a globális piacra
  - Ez óriási nyomást fog gyakorolni az erőforrásokra
  - Megkezdődött egy "rematerializációs" ciklus is: A feltörekvő gazdaságok építik saját jóléti társadalmukat
- Az uniós országok exportjában a fémek és fosszilis tüzelőanyagok belföldi kitermelése alacsony mennyiségű
  - Az importra támaszkodunk az értékteremtés érdekében
- A következőkre kell összpontosítani:
  - Értékteremtésünkhöz nélkülözhetetlenek az importált nyersanyagok
  - Nagyobb figyelmet kell fordítani a gazdaság számára kritikus alapanyagok újrafeldolgozására

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

Köszönet: [Dr. Pablo Piñero](#)

Források:

1. UNEP (2018) Resource efficiency for sustainable development: Key messages for the group of 20. [URL](#)
2. UNSD (2015) Annex Global indicator framework for the Sustainable Development Goals. A/RES/71/313 [URL](#)
3. UNEP (2011) Decoupling natural resource use and environmental impacts from economic growth. [URL](#)
4. OECD (2011) Resource Productivity in the G8 and the OECD. [URL](#)
5. Wiedmann TO, Schandl H, Lenzen M, Moran D, Suh S, West J & Kanemoro K (2015) The material footprint of nations. PNAS May 19, 2015 112 (20) 6271-6276; first published September 3, 2013; [URL](#)
6. Piñero P, Bruckner M, Wieland H, Pongrácz E and Giljum S. (2019) The raw material basis of global value chains: allocating responsibility based on value generation. *Economic Systems Research*. 31(2): 206-227. [URL](#)